ओ एस डी ए वी पब्लिक स्कूल,कैथल

सितम्बर परीक्षा (2024-25)

कक्षा -आठवीं

विषय - संस्कृत

SET-A

समय-3 घंटा | कुलांक - 80

सामान्य निर्देश :-सभी प्रश्न अनिवार्य है।

प्रश्न सं:	प्रश्नाः	अंकाः
1.	निम्नलिखितं अपठितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत- आधुनिक युगे यन्त्रादीनां सञ्चालनाय, पाककार्येषु च सूर्योर्जसः उपयोगः भवति। ग्रामेषु यत्र विद्युत्साधनानि अल्पीयानि सन्ति तत्र दिने यन्त्रमाध्यमैः एकत्रितं सूर्योर्जः विद्युत् इव प्रयुज्यते। अधुना कृषिकार्येषु अस्य उपयोगः क्रियते। कूपजलैः क्षेत्राणां सेचनार्थ नूतनानि यन्त्राणि सूर्यशक्त्या सञ्चालितानि सन्ति। जीवानां स्वास्थ्याय अपि सूर्यस्य महती भूमिका अस्ति। कतिपयाः योगक्रियाः अस्य आतपे एव क्रियन्ते। अस्य रश्मीनां प्रभावेण त्वचः अपि अनेके रोगाः नश्यन्ति। ऋषेः अथर्वणः मते उदीयमानस्य सूर्यस्य रश्मिभिः अर्धशिरोवेदना दूरीकर्तुं शक्यते। अतः चिकित्साक्षेत्रे अपि प्राकृतिक चिकित्सारूपेण सूर्य; अस्माकं उपकारकः। शारीरिक शास्त्रे सूर्यस्य रश्मिसेवनं 'सूर्यस्नानम्' इति रूपेण प्रसिद्धम्। अनया क्रियया सूर्योर्जसः 'विटामिन डी' इति प्राप्यते यः स्वास्थ्यस्य संपोषकः स्वीक्रियते। एवमेव पर्यावरणरक्षणे अपि सूर्यस्य योगदानम् अविस्मरणीयम् अस्ति यतोहि अस्य रश्मयः जले शैत्यं पावनत्वं च सम्पादयन्ति। I एकपदेन उत्तरत -1)आधुनिक युगे केषां सञ्चालनाय सूर्योर्जसः उपयोगः भवति? 2) कस्मिन् क्षेत्रे सूर्यः प्राकृतिक चिकित्सारूपेण अस्माकं उपकारकः अस्ति? IIपूर्णवाक्येन उत्तरत -1) ग्रामेषु यत्र विद्युत्साधनानि अल्पीयानि सन्ति तत्र किं प्रयुज्यते? 2) कस्य रक्षणे सूर्यस्य योगदानम् अविस्मरणीयम् अस्ति? III अस्य गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत। IV भाषिक कार्यम् -1) 'अधुना कृषिकार्येषु अस्य उपयोगः क्रियते।'अत्र अव्ययपदं किम्? (i)अस्य (ii) क्रियते (iii) अधुना 2)' अनेके रोगाः 'इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किं अस्ति? (i) नश्यन्ति (ii)क्रियते (iii)अस्ति 3)' यन्त्राणि ' इति विशेष्यस्य विशेषणम् किं अस्ति? (i)नूतनानि (ii)सूर्यशक्त्या (iii)सेचनार्थम्	10
2.	मित्रं प्रति परीक्षासफलतायाम् लिखितं पत्रं मञ्जूषायां प्रदत्तैः शब्दैः पूरयित्वा पूर्णपत्रं लिखत। मञ्जूषा -(परीक्षाभवनात्, पितृभ्याम्, प्रसन्नः, अङ्कान्, परिवारजनस्य, यच्छामि, प्राप्तम् 'भवतः, सप्रेम नमस्कारम्, मित्र) (1)--------- दिनाङ्क:--------- प्रिय (2)----------- (3)------------- अत्र कुशलम् तत्रास्तु। भवतः परीक्षासफलतापत्रं अधुनैव (4) —-------। भवतः उत्तीर्णतां ज्ञात्वा अति (5)------- अस्मि। अहोरात्रं प्रयासं कृत्वा भवान् 98 प्रतिशतम् (6)-------- लब्धवान्। त्वं मम(7) ----------साधुवादान् कथयसि। पत्र समाप्तौ अहं तुभ्यं पुनः वर्धापनं (8)--------। (9)------- सादरं नमः। (10)------मित्रम् अ .ब .स.	5
3.	चित्रं दृष्ट्वा संस्कृत भाषायां पंच वाक्यानि लिखत- ममञ्जूषा-(विद्यालयः, बालकाः, कन्दुकेन, क्रीडन्ति, बालिकाः, प्रसन्नाः, क्रीडाक्षेत्रे, तरणतालम्, पुस्तकालयं , छात्राः, अध्यापिकाः)	5

4	मञ्जूषातः उचितानि पदानि चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयित्वा अधोलिखितम् संवादं पुनः लिखत- मञ्जूषा-(अहम् अपि गमिष्यामि।, एतत् चलामि।,अहम् आपणम् गच्छामि।अहम् स्व जनकाय औषधिम् आनेतुम् गच्छामि।,मम जनकः ज्वरेण पीड़िता अस्ति।) निधिः -भो मित्र! त्वम् कुत्र गच्छसि ? शशांक:- —-------------1------------------। निधिः त्वम् तत्र किमर्थं गच्छसि ? शशांक:- —-----------2--------------। किम् त्वम् मया सह गमिस्यसि ? निधिः -बाढम् । —---------3--------------। तव जनकः केन रोगेण पीडिता अस्ति? शशांक:- —----------4--------------------। निधिः-मित्र ! तावत् शीघ्रम् चल। शशांकः- —------5---------	5
5	अधोलिखित पदानां वर्णसंयोजनं वर्ण विच्छेदं वा कुरुत- अ)वर्णविन्यासं कुरु:-1. महर्षिः 2 निर्मितम् आ) वर्णसंयोजनं कुरु-1.म्+ अ+ ह्+आ+ न् +अ +ग् +अ+ र् +आ+ ण्+ आ+ म् 2. प् +ऊ+ र्+ ण्+ इ+ म्+ आ +य् +आ+ म्	2
6	अधोलिखित वाक्येषु रेखांकितपदेषु सन्धिं सन्धिविच्छेदं वा कृत्वा पूर्णवाक्यं लिखत- 1. अद्य मम परीक्षा अस्ति। 2. अधमाः धनम्+ इच्छन्ति। 3. देवालये गण+ईशः अस्ति।	3
7	अधोलिखित वाक्येषु समुचितं शब्दरूपं चित्वा वाक्यानि पूरयत- 1. जनाः —--- नमन्ति। (रामम्, रामेण, रामस्य) 2. …….प्रकाशेन अंधकारः नश्यति । (रवेः, रवये, रविम्) 3. आचार्यः —-- उपदिशति। (अस्माकम्,अस्मान्,वयम्)	3
8	अधोलिखितेषु वाक्येषु रिक्तस्थानेषु प्रत्ययान् संयोज्य विभज्य वा पूर्णं वाक्यं लिखत- 1. कृष्णः पाठं ……(लिख्+क्त्वा) क्रीडति। 2. रामः विद्यालयं गन्तुम् बसयानम् आरोहति। 3. अनुरागः वि+हस्+ल्यप् वदति ।	3
9	उचित संख्यावाचकपदै:रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पूर्णं वाक्यं लिखत- 1. मम जन्मदिवसे …… (39) मित्राणि आगमिष्यन्ति। (नवत्रिंशत्, द्वात्रिंशत्, त्रिनवतिः) 2. वने………(3) सिंहाः भ्रमन्ति स्म। (त्रीणि, त्रयः, तिस्रः) 3. अस्माकं कक्षायाम् ……(86) छात्राः पठन्ति। (षट्शीतिः, षडशीतिः, षण्शीतिः)	3

10	रेखानकितपदानां उपसर्गं संयोज्य विभज्य वा पूर्णं वाक्यं लिखत- 1. महाभारतं व्यासेन विरचितम्। 2. चटका तृणैः गृहं निर्+मितवती।	2
11	उचित अव्ययपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पूर्णं वाक्यं लिखत- (एव, अद्य) 1. —--- रक्षाबंधनम् अस्ति। 2. सत्यं — जयते न अनृतम्।	2
12	रेखांकितपदेषु प्रयुक्तानां पदानां विभक्तम् तत्कारणं च लिखत- 1. तौ गृहं प्रति गच्छतः। 2. बालक: भ्रमणाय उद्यानं गच्छति। 3. अलम् हसितेन। 4. कूपस्य उपरि घटः अस्ति।।	4
13	अधोलिखित वाक्येषु प्रदत्तविकल्पेभ्य: उचितधातुरूपं चित्वा वाक्यानि पूरयत- 1. भवान् श्लोकान् ……। (वदसि, पठामि,पठति) 2. युवां मिलित्वा—---। (स्थास्यन्ति,स्थास्याथः,,स्थास्यावः) 3. सः प्रातः पितरौ …..।(नमेत्,नमेम,नमेः)	3
14	अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत- सः शिष्यः अचिन्तयत्- "सः यात्री तु प्रतिदिनम् अत्र आगत्य अकारणम् एव कटुवचनानि कथयति। किमर्थं तदा तस्मै एतानि फलानि।" शिष्यस्य भावम् अवगत्य महर्षिः अकथयत्- "चिन्तां मा कुरू। तस्मै यात्रिणे फलानि दत्वा आगच्छ।" गुरोः आज्ञया शिष्यः यात्रिणः समीपं गत्वा अवदत् "अस्माकं स्वामिना भवतः कृते एतानि फलानि प्रेषितानि । कृपया स्वीकरोतु।" (1) एकपदेन उत्तरत (क) यात्री किं कथयति स्म ? (ख) कस्य आज्ञा शिष्यः यात्रिणः समीपं गच्छति? (II) पूर्णवाक्येन उत्तरत (क) स्वामि-दयानन्देन तस्मै यात्रिणे कानि प्रेषितानि ? (ख) शिष्यः यात्रिणः समीपं गत्वा किम् अवदत् ? (III) भाषिक कार्यम् -(क) अनुच्छेदे 'समीपम्' पदस्य किं विलोमपदं लिखितम् ? (i) पार्श्व म् (ii) दूरम् (iii) निकटम् (ख) 'सः शिष्य: अचिन्तयत्' अत्र क्रियापदं किम् ? (i) सः (ii) शिष्यः (iii) अचिन्तयत्	5
15	अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नान् उत्तरत- पापान्निवारयति योजयते हिताय ,गुह्यं निगूहति गुणान् प्रकटीकरोति । आपद्गतं च न जहाति ददाति काले,सन्मित्रलक्षणमिदं प्रवदन्ति सन्तः ॥ एक पदेन उत्तरत- अ)संमित्रं कस्मात् निवारयति? आ)संमित्रं कम् जहाति ? पूर्णवाक्येन उत्तरत-अ)संमित्रं कस्मै योजयते? आ)संतः कस्य लक्षणं वदन्ति? भाषिक कार्यम्-अ)'योजयते ' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किं? क)गुह्यम् ख) आपद्गतं ग) संमित्रम् आ) 'लक्षणम्'इति विशेष्यपदस्य विशेषणं किम्? क) इदम्। ख) संमित्रं ग) सन्त:	5
16	अधोलिखितं संवादं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नान् उत्तरत- आचार्यः- शोभनम् । अतीव सुन्दरम् आयोजनं कृतम्। अधुना प्रारम्भं कुर्वन्तु । प्रणव: संस्कृतम् इति पदस्य कः अर्थः ? विश्वास: -'शुद्धम्', 'परिष्कृतम्' इति संस्कृतपदस्य अर्थः अस्ति । सुमेधा- संस्कृतभाषायाः कति रूपाणि सन्ति?	5

	प्रबुद्धः- संस्कृतभाषायाः द्वे रूपे स्तः । एकं वैदिकं संस्कृतम् द्वितीयं च लौकिकं संस्कृतम् । प्रणव: -वैदिकसंस्कृतस्य किं प्रमुख साहित्यम् अस्ति ? निष्ठा- चत्वारः वेदा:, ब्राह्मणग्रन्थाः, आरण्यक-ग्रन्थाः उपनिषदः च वैदिकं साहित्यं कथ्यते । सुमेधा -लौकिक संस्कृतस्य आरम्भः कदा अभवत्? विवेकः- वाल्मीके: कालात् लौकिकसंस्कृतस्य प्रारम्भः मन्यते । अस्य कृतिः 'रामायणं' लौकिकसंस्कृतस्य आदिमः ग्रन्थः अस्ति। I. एकपदेन उत्तरत- (i) 'संस्कृतम्' इति पदस्य अर्थ: क: अस्ति? (ii) वेदा: कति सन्ति? II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (i) संस्कृत भाषायाः के द्वे रूपे स्तः? (ii) (ii) 'रामायणम्' कीदृशः ग्रन्थः अस्ति ? भ ाषिक कार्यम्- (i)'प्रमुखं साहित्यं' अनयो: पदयो: विशेषणं किं? क) प्रमुख ख) साहित्यम् ग) प्रमुखं (ii) 'अस्य कृति:' संवादे अस्य इति पदं कस्मै प्रयुक्तम्? क) कालिदासाय ख) बाल्मीकये ग) भासाय	
17	मञ्जूषात् समुचितानि पदानि चित्वा रिक्तस्यानानि पूरयित्वा पूर्णम् भावार्थं पुनः लिखत- **शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनम् ।** भावार्थ: - वयं शरीरेण सर्वाणि (1) —--- कुर्मः । शरीरं एव अस्माकं सर्वेषाम् एव (2)_____ प्रमुखं साधनम् अस्ति । शरीरं एव (3)______ पालनस्य साधनम् अस्ति । अतः शरीरेण सदा (4)______भवेयुः । मञ्जूषा -(धर्मस्य, कर्तव्यानां, स्वस्थाः, कार्याणि)	4
18	अधोलिखितानां रेखांकितपदानां प्रश्ननिर्माणं कृत्वा पूर्णवाक्यानि लिखत- 1. सत्संगति: दिक्षु कीर्तिं तनोति। 2. काक: अभिमानी आसीत्। 3. अहं वसुंधराया: सौंदर्यं अस्मि। 4. पंचतंत्रम् विष्णुशर्मणा लिखितम्।	4
19	मञ्जूषायां प्रदत्तेभ्यः समुचित पदं चित्वा अधोलिखितां कथां पूरयत- मञ्जूषा-(तृणैः,चटकाया:,शरणार्थं, मित्रे ,लज्जितः,प्रसन्नतया) एकदा चटका काकः च द्वे (1)_______आस्ताम् । तौ वृक्षे सुंदरं गृहम् अपश्यताम्। चटका स्वगृहम् (2)_____निर्मितवती ।काक: मृतिकाया: निर्मितवान्। भीषणे ग्रीष्मकाले (3)______ गृहं अनश्यत्। सा(4)______ काकस्य समीपं गच्छति। परन्तु काक: चटकायाः अपमानं कृत्वा तां बहिः करोति । वर्षा काले काकस्य गृहं नष्टं भवति ।चटका काकस्य स्वागतं (5)_____ करोति । काकः (6)______ भवति ।	3
20	अधोलिखितानां पदानां समुचितार्थान् मञ्जूषात् चित्वा समक्षं लिखत- 1.प्रणेता 2.अनृतम् 3.दिक्षु 4.खिन्ना (दु:खिता, दिशायाम्, रचयिता , असत्यम्)	4

ओ एस डी ए वी पब्लिक स्कूल,कैथल

अर्धवार्षिक परीक्षा(सितम्बर,2024-25)

SET-B

कक्षा -आठवीं

विषय - संस्कृत

समय-3 घंटा **कुलांका:- 80**

सामान्य: निर्देश :-

सर्वे प्रश्ना: अनिवार्या: सन्ति।

प्रश्न संख्या:	प्रश्ना:	अंका:
1.	निम्नलिखित अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत- लोकमान्यबालगंगाधर तिलकः देशभक्तानां शिरोमणिः आसीत् । तिलकस्य जन्म महाराष्ट्र चिरवलानामके ग्रामे अभवत् । तस्य पिता गंगाधरः कुशलः शिक्षकः लेखकः च आसीत् । यदा सः दशवर्षीयः आसीत् तदा तस्य पिता दिवंगतः । तस्य मातुः नाम पुतलीबाई आसीत् । सा कर्त्तव्यपरायणा महिला आसीत्। तिलकः परिश्रमेण अध्ययनम् अकरोत् । सः संस्कृतस्य विशदं गम्भीरं च अध्ययनम् अकरोत् । सः राष्ट्रस्य अपूर्वां सेवाम् अकरोत् । 'स्वराज्यं अस्माकं जन्मसिद्धः अधिकारः ' इति तस्य उद्घोषः आसीत् ।राष्ट्रहिताय सः बहुवारं कारागारम् अगच्छत् । कारागारे सः गीतायाः भाष्यम् अलिखत् । तिलकः द्वयोः वार्तापत्रयो: सम्पादनम् अपि अकरोत् । सः अस्मान् स्वतन्त्रतायाः पाठम् अपाठयत् । 1. एकपदेन उत्तरत- (i) कः देशभक्तानां शिरोमणिः आसीत् ? (ii) तिलक: कुत्र गीतायाः: भाष्यं अलिखत्? II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (i) तिलकस्य मातुः नाम किं आसीत् ? (ii) तिलकस्य उद्घोषः आसीत् ? III अस्य अनुच्छेदस्य उचितं शीर्षकं लिखत। IV. निर्देशानुसारं उत्तरत- (i) 'स: राष्ट्रस्य अपूर्वाम् सेवाम् अकरोत्' अस्मिन् वाक्ये 'सेवां 'इति पदस्य विशेषणं किं ? अ) राष्ट्रस्य आ) अकरोत्' इ) अपूर्वाम् (ii) 'स: बहुवारं कारागारम् अगच्छत्" अत्र क्रियापदं किं अस्ति? अ) बहुवारम् आ) अगच्छत् इ) स: (iii) तिलकः परिश्रमेण अध्ययनम् अकरोत्।अस्मिन् वाक्ये कर्तृपदम् किम् अस्ति? अ) तिलकः आ) अध्ययनम् इ) परिश्रमेण	10
2.	भवान् अजय अस्ति।भवतः मित्रम् अतुल: अस्ति।स्वजन्मदिवसे तं प्रति लिखितं पत्रं मञ्जूषायां प्रदत्तपदैः पूरयित्वा पूर्णपत्रं लिखत- मञ्जूषा- (ज्ञात्वा, पूजायाः,वर्धतु, दिल्लीतः, रविवासरे,आयोजनं, मित्राणि, नमस्ते,समारोहस्य, अभिन्नं मित्रम्) परीक्षा भवनम् —-1——-- दिनांकः——---- प्रिय मित्र अतुल! —-2——-- अत्र कुशलं तत्र अस्तु। भवान् इदं ——-3——- अतीव हर्षः भविष्यति यत् मम जन्मदिवसः आगामी ——-4—- भविष्यति।मम अम्बया लघुसमारोहस्य ——-5——-कृतम्।——-6——- कार्यक्रमः अपि भविष्यति। सर्वाणि ——-7----- अपि आगमिष्यन्ति। भवान् अपि अस्मिन् अवसरे आगत्य —-8—- शोभां —-9—-। भवतः —10——-- अजयः	5
3.	चित्रं दृष्ट्वा संस्कृत भाषायां पंच वाक्यानि लिखत- ममञ्जूषा-(वृक्षः,दोला,जनाः,क्रीडतः,तित्तलिकाः,बालौ, भ्रमन्ति,पिकः,)	5

	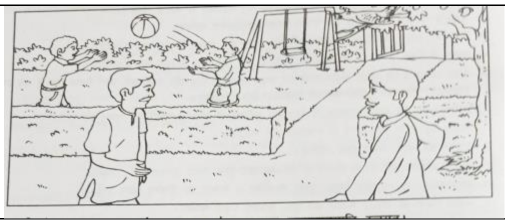	
4	मञ्जूषातः उचितानि पदानि चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयित्वा अधोलिखितम् संवादं पुनः लिखत- (सर्वे कुटुम्बसदस्याः एव अगच्छन् ।,मम माता यत् आदिशत् तत् अहम् अकरवम्।, ते अतिथीनां स्वागतं अकुर्वन्।,तत्र गृह- प्रवेशोत्सवः आसीत्। , ह्य: अहम् मातुलस्य गृहम् अगच्छम्।) गीता -हाः त्वम् किमर्थम् विद्यालयं नागच्छः ? माला—---------1---------------- गीता—त्वया सह के के अगच्छन् ? माला—---------2—---------- गीता—किम् तत्र विशेषकार्यक्रमः आसीत् ? माला——--------3—------------- गीता—त्वं तत्र किम् अकरोः ? माला—---------4—------- गीता—तव माता भगिनी च किम् किम् अकुरुताम् ? माला—---------5—---------------	5
5	अधोलिखित पदानां वर्णसंयोजनं वर्ण विच्छेदं वा कुरुत- अ)वर्णविन्यासं कुरुः-1. सप्तर्षि 2 नीतिनिपुणाः आ) वर्णसंयोजनं कुरु-1.व् +इ +द् +य्+ आ+ र्+ थ्+ ई 2. क्+ ऋ +ष्+ क् +आ+ ण् +आ+ म्	2
6	अधोलिखितवाक्येषु रेखांकितपदेषु सन्धिं सन्धिविच्छेदं वा कृत्वा पूर्णवाक्यं लिखत- 1. अहं तव <u>प्रति+ईक्षा</u> करोमि । 2. <u>राम+ईश्वर:</u> सर्वत्र वर्तते। 3. <u>महर्षिः</u> दयानन्दः अतीव क्षमाशीलः आसीत्। 4.	3
7	अधोलिखित वाक्येषु समुचितं शब्दरूपं चित्वा वाक्यानि पूरयत- 1. अहं —---भ्रमामि । (वाटिकाम्,वाटिकया,वाटिकायाम्) 2. अद्य —-- परीक्षा अस्ति। (अहम,मम,माम्) 3. —------ साधुं प्रणमन्ति । (भवन्तम्, भवन्तः,भवान्)	3
8	अधोलिखितेषु वाक्येषु रिक्तस्थानेषु प्रत्ययान् संयोज्य विभज्य वा पूर्णं वाक्यं लिखत- 1. कृष्णः पाठं ……(स्मृ+क्त्वा) क्रीडति। 2. अनुराग: गृहं <u>आगत्य</u> कार्यं करोति। (उपसर्ग+धातु+प्रत्यय) 3. अहं उत्तरं ….. (दा+ तुमुन्) मित्रस्य समीपं गच्छामि।	3

	4.	
9	उचित संख्यावाचकपदै:रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पूर्णं वाक्यं लिखत- 1. मम जन्मदिवसे …… (49) मित्राणि आगमिष्यन्ति। (नवचत्वारिंशत्, चतुश्चत्वारिंशत्, सप्तचत्वारिंशत्) 2. वने………(3) सिंहाः सन्ति। (त्रयः, तिस्रः,त्रीणि) 3. अत्र ……(72) छात्राः पठन्ति। (द्वयशीतिः, द्विसप्ततिः, द्विनवतिः)	3
10	रेखानकितपदानां उपसर्गं संयोज्य विभज्य वा पूर्णं वाक्यं लिखत- 1. खगाः आकाशे <u>विचरन्ति।</u> 2. <u>दयानन्दः फलानि प्र + इषितवान्।</u>	2
11	उचित अव्ययपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पूर्णं वाक्यं लिखत- (उपरि,एव) 1. वृक्षं आरोढुं वानरः —- समर्थः अस्ति। 2. भवनस्य ——-- कपोताः तिष्ठन्ति।	2
12	रेखांकितपदेषु प्रयुक्तां विभक्तम् तत्कारणं च लिखत- 1. तौ <u>कलमेन</u> लिखतः । 3. <u>बालकाय</u> पठनं न रोचते। 2. मम माता <u>पाककलायां</u> निपुणा अस्ति। 4. <u>गृहं</u> परितः वृक्षाः सन्ति।	4
13	अधोलिखित वाक्येषु प्रदत्तविकल्पेभ्य: उचितधातुरूपं चित्वा वाक्यानि पूरयत- 1. अहं तव कार्यं आवश्यं …….। (करिष्यति,करिष्यसि,करिष्यामि) 2. त्वं प्रातः पितरौ …..।(नमतु,नम,नमानि) 3. सेवकः धनिकं —---।(सेवे,सेवसे, सेवते)	3
14	अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत- जितेन्द्रियः महर्षिः सर्वं श्रुत्वा शान्तचित्तेन एव तिष्ठति स्म। सः कदापि न प्रत्युदतरत्। शिष्याः कुद्धाः अभवन्। महर्षिः तान् 'चिन्तां मा कुरुत, तूष्णीम् भवत' इति अकथयत्। महर्षिः कथयति स्म यत् सः स्वयम् एव एकस्मिन् दिने सरलः भविष्यति एकदा एकः जनः प्रचुराणि फलानि तत्र आनयत्। महर्षिः दयानन्दः कानिचित् मधुराणि रसयुक्तानि फलानि वस्त्रे बद्ध्वा तस्मै यात्रिणे दातुं स्वशिष्यम् प्रेषितवान्। 1. एकपदेन उत्तरत- (i) कीदृशः महर्षिः शान्तचित्तेन एवं अतिष्ठत्? (ii) एकः जनः कति फलानि तत्र आनयत्? II. पूर्णवाक्येन उत्तरत-(i) महर्षिः किं कथयति स्म? (ii) महर्षिः दयानन्दः स्वशिष्यं कथं प्रेषितवान् ? III. भाषिक कार्यम्- (i) 'कानिचित् मधुराणि रसयुक्तानि फलानि' अत्र विशेष्यपदं किम्? (क) मधुराणि (ख) कानिचित् (ग) फलानि' (ii) 'शिष्याः क्रुद्धाः अभवन्।' अत्र कर्तृपदं किम् अस्ति? (क) शिष्याः (ख) शिष्यः (ग) शिष्यान्	5
15	अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नान् उत्तरत निन्दन्तु नीतिनिपुणाः यदि वा स्तुवन्तु, लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा यथेष्टम्। अद्यैव वा मरणमस्तु युगान्तरे वा, न्यायात्पथः प्रविचलति पदं न धीराः॥ 1. एकपदेन उत्तरत-(i(लक्ष्मीः किं करोतु? (ii) धीराणाम् अद्यैव किम् अस्तु? 11. पूर्णवाक्येन उत्तरत-(i) धीराः कस्मात् पदं न प्रविचलन्ति? (ii) नीति निपुणाः किं कुर्वन्तु? III. भाषिक कार्यम्-(i)श्लोके 'लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा' अत्र 'गच्छतु' इति क्रियायाः कर्तृपदं किम्? (क) लक्ष्मीः (ख) वा (ग) समाविशतु (ii) श्लोके 'मृत्युः' इत्यस्य पदस्य कः पर्यायः श्लोके लिखित: ? (क) पदम् (ख) मरणम्। (ग) न्यायात्	5

16	अधोलिखितं संवादं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नान् उत्तरत प्रणवः- लौकिकसंस्कृतस्य अन्ये प्रमुखाः ग्रन्थाः के? के च तेषा प्रणेतारः? प्रज्ञा -महाभारत व्यासेन विरचितम् रमेशः-रघुवंश कुमारसम्भवं च कालिदासेन रचिते महाकाव्ये। शुभा-कालिदासेन एवं रचितानि अभिज्ञानशाकुन्तलम्, मालविकाग्निमित्रं विक्रमोर्वशीय च एतानि त्रीणि नाटकानि। वरुणः-शिशुपालवधम् माधेन रचितं काव्यम् गौरवः-नीतिशतकम् भर्तृहरिणा लिखितम् नितीशः-पञ्चतन्त्रम् विष्णुशर्मणा लिखितम् बलबीरः-कादम्बरी बाणभट्टेन विरचिता कथा। 1.एकपदेन उत्तरत- (1) महाभारत केन विरचितम् ? (ii) 'विक्रमोर्वशीयम्' कस्य कवेः रचना वर्तते ? II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (i) कालिदासेन विरचितानि कानि नाटकानि सन्ति? (ii) कादम्बरी केन विरचिता कथा वर्तते? III. भाषिक कार्यम्- (i) संवादे 'विरचितम्' इत्यस्याः क्रियायाः कर्तृपदं किम्? (क) व्यासेन। (ख) महाभारतं (ग) कालिदासेन (ii) 'विरचिता कथा' अनयोः पदयोः विशेषण पदं किम् ? (क) कथा (ख) कथाम् (ग) विरचिता	5
17	मञ्जूषात् समुचितानि पदानि चित्वा रिक्तस्यानानि पूरयित्वा पूर्णम् भावार्थं पुनः लिखत- सर्वस्य लोचनं शास्त्रम्। भावार्थः - —-1---- ज्ञानम् एव मानवस्य वास्तविकं —2---- अस्ति।—-3---- एव मनुष्यस्य कार्याणि सिध्यन्ति। अतः शास्त्राणां —-4--- प्राप्तुम् सदैव तत्परा: भवेयुः। मञ्जूषा- (ज्ञानम्, ज्ञानशक्त्या , शास्त्राणाम्, नेत्रम्)	4
18	अधोलिखितानां रेखांकितपदानां प्रश्ननिर्माणं कृत्वा पूर्णवाक्यानि लिखत- 1. सर्वे सुखिनः भवन्तु । 3. तौ वृक्षे सुंदरं गृहं अपश्यताम् 2. नदी माता इव जनान् पालयति। 4. महाभारतं व्यासेन विरचितम्	4
19	अधोलिखितानां पदानां समुचितार्थान् मञ्जूषात् चित्वा समक्षं लिखत- 1 चेतः 2. मित्रे 3. समृद्धेः 4. आदिमः (उन्नतेः, सख्यौ , प्रथमः , हृदयम्)	4
20	मञ्जूषायां प्रदत्तेभ्यः समुचित पदं चित्वा अधोलिखितां कथां पूरयत- (यात्री,वचनानि,दयानन्दः,कटुवचनानि,'लज्जितः,गङ्गायाः) भारतस्य अनेकेषु महापुरुषेषु महर्षिः —-1- प्रमुखः आसीत्।एकदा महर्षिः काशीनगरे —2--- तटे एकस्मिन् कुटीरे शिष्यैः सह अतिष्ठत्। तत्रैव एकः ईर्ष्यालुः —3-- अपि कुटीरे वसति स्म।सः ईर्ष्यया महर्षिं —-4-- वदति स्म। शिष्याः तस्य —5---- श्रुत्वा अकुद्धन्।एकदा एकः भक्तः मधुराणि फलानि आदाय महर्षिम् अयच्छत्।दयानन्दः मधुराणि फलानि तस्मै यात्रिणे प्रेषितवान् ।यात्री —6--- भूत्वा महर्षेः 'चरणयोः पतित्वा क्षमायाचनां अकरोत्।	3

ओ एस डी ए वी पब्लिक स्कूल,कैथल

अर्धवार्षिक परीक्षा (**2024-25)**

SET -A **SET-**

कक्षा **:** अष्टमी,

विषय **:** संस्कृतम्

अंकविभाजनम् उत्तसंकेताश्च

निर्देश**:-**अस्मिन् उत्तरसंकेते लिखितेभ्य**:** उत्तरेभ्य**:** अन्यदपि उत्तरं भवितुम् शक्नोति।

प्रश्न सं ख्याः.	उत्तराणि	अंकाः
1	अपठित गद्यांश **-** एकपदेन-1.यन्त्रादीनाम् 2 चिकित्साक्षेत्रे पूर्णवाक्येन- 1.तत्र दिने यन्त्रमाध्यमैः एकत्रितं सूर्योर्जःविद्युत् इव प्रयुज्यते। । 2.पर्यावरणरक्षणे सूर्यस्य योगदानम्अविस्मरणीयम् अस्ति । शीर्षकः-सूर्यस्य महत्त्वम् ,सूर्यस्य योगदानम् भाषिककार्यम् -1.अधुना 2.नश्यन्ति 3. नूतनानि	10 1*2=2 2*2=4 1*1=1 1*3=3
2	पत्रम् **-** 1.परीक्षाभवनात् 2.मित्र 3.नमस्कारम्4. प्राप्तम्5. प्रसन्नः 6.अङ्कान् 7.परिवारजनस्य 8.यच्छामि 9.पितृभ्याम् 10.भवतः	½*10=5
3	चित्रवर्णनम्- स्वेच्छानुसारम्	1*5=5
4	संवादः- 1अहम् आपणम् गच्छामि। 2. अहम् स्व जनकाय औषधिम् आनेतुम् गच्छामि। 3. अहम् अपि गमिष्यामि। 4.मम जनकः ज्वरेण पीड़िता अस्ति। 5.एतत् चलामि।	1*5=5
5	अ) वर्णविन्यासम् - 1म्+ अ +ह् +आ+ र्+ ष्+ इः 2 न्+ इ +र्+ म् +इ +त् +अ+ म् आ) वर्णसंयोजनम् - 1 महानगराणाम् 2 पूर्णिमायाम्	½*2=1 ½*2=1
6	सन्धिं/ सन्धिविच्छेदम्- 1.परीक्षा 2धनमिच्छन्ति 3.गणेश:	1*3=3
7	शब्दरूपाणि- 1.रामम् 2. रवेः 3. अस्मान्	1*3=3
8	प्रत्यय- 1.लिखित्वा 2.गम्+तुमुन् 3. विहस्य	1*3=3
9	संख्यावाचक पदानि- 1.नवत्रिंशत् 2.त्रयः 3. षडशीतिः	1*3=3
10	उपसर्गम् - वि+रचितम् 2.निर्मितवती	1*2=2
11	अव्यय- 1.अद्य 2.एव	1*2=2
12	विभक्तिम्/कारणम् 1.प्रति योगे द्वितीया 2. सम्प्रदानकारकस्य योगे चतुर्थी 3.अलम् योगे तृतीया विभक्तिः 4. उपरि योगे षष्ठी	1*4=4
13.	धातुरूपाणिः- 1पठति 2.स्थास्यथः 3. नमेत्	1*3=3
14.	गद्यांशं - एकपदेन- (i)अकारणम् एव कटुवचनानि (ii) गुरोः पूर्णवाक्येन - (i) स्वामि-दयानन्देन तस्मै यात्रिणे फलानि प्रेषितानि । (ii) "अस्माकं स्वामिना भवतः कृते एतानि फलानि प्रेषितानि । कृपया स्वीकरोतु।" भाषिककार्यम्- (i)दूरम्'(ii) अचिन्तयत्	½*2=1 1*2=2 1*2=2
15	श्लोकम्- एकपदेन - (i) पापात् (ii) आपद्गतम् पूर्णवाक्येन - (i)संमित्रं हिताय योजयते । (ii) संतः संमित्रस्य लक्षणं वदन्ति। भाषिककार्यम्-(i) संमित्रम् (ii)इदम्	½*2=1 1*2=2 1*2=2
16	संवादम् **-**एकपदेन- (i)'शुद्धम्', 'परिष्कृतम्' (ii) चत्वारः	½*2=1

	पूर्णवाक्येन-(i) संस्कृतभाषायाः द्वे रूपे स्तः । एकं वैदिकं संस्कृतम् द्वितीयं च लौकिकं संस्कृतम् । (ii)'रामायणं' लौकिकसंस्कृतस्य आदिमः ग्रन्थः अस्ति। भाषिककार्यम्- (i) प्रमुखम् (ii) बाल्मीकये	1*2=2 1*2=2
17	भावार्थम् **-** 1.कार्याणि 2.कर्तव्यानाम् 3.धर्मस्य 4.स्वस्थाः	1*4=4
18	प्रश्ननिर्माणम् **-** 1 कुत्र 2.कः 3.कस्याः 4.किम्	1*4=4
19.	कथां पूरयत-1.मित्रे 2.तृणैः 3.चटकायाः 4.शरणार्थं 5.प्रसन्नतया 6.लज्जितः	½*10=5
20	शब्दार्थाः- 1रचयिता 2.असत्यम् 3. दिशायाम् 4.दुखिता	1*6=3

ओ एस डी ए वी पब्लिक स्कूल,कैथल

अर्धवार्षिक परीक्षा (**2024-25**)

SET -B

SET-

कक्षा : अष्टमी,

विषय : संस्कृतम्

अंकविभाजनम् उत्तसंकेताश्च

निर्देश:-अस्मिन् उत्तरसंकेते लिखितेभ्य: उत्तरेभ्य: अन्यदपि उत्तरं भवितुम् शक्नोति।

प्रश्न संख्याः.	उत्तराणि	अंका:
1	अपठित गद्यांश - एकपदेन- 1.लोकमान्यबालगंगाधर तिलकः 2 कारागारे पूर्णवाक्येन- 1.तिलकस्य मातुः नाम पुतलीबाई आसीत् । 2.'स्वराज्यं अस्माकं जन्मसिद्धः अधिकारः 'इति शीर्षकः- देशभक्तानां शिरोमणिःतिलकः/लोकमान्यबालगंगाधर तिलकः भाषिककार्यम् - 1.अपूर्वाम् 2.अगच्छत् 3. तिलकः	10 1*2=2 2*2=4 1*1=1 1*3=3
2	पत्रम् - 1. दिल्लीतः2. नमस्ते 3. ज्ञात्वा 4.रविवासरे 5.आयोजनं 6.पूजायाः7.मित्राणि 8.समारोहस्य 9.वर्धत् 10.अभिन्नं मित्रम्	½*10=5
3	चित्रवर्णनम्- स्वेच्छानुसारम्	1*5=5
4	संवादः- 1.ह्यः अहम् मातुलस्य गृहम् अगच्छम्। 2. सर्वे कुटुम्बसदस्याः एव अगच्छन् । 3. तत्र गृह- प्रवेशोत्सवः आसीत्। 4. मम माता यत् आदिशत् तत् अहम् अकरवम्। 5. ते अतिथीनां स्वागतं अकुर्वन्।,	1*5=5
5	अ) वर्णविन्यासम् - 1स् +अ +प्+ त् +अ+ र् +ष् +इ 2 न्+ ई +त् +इ +न्+ इ+ प् +उ+ ण् +आः आ) वर्णसंयोजनम् - 1 विद्यार्थी 2 कृष्काणाम्/कृषकाणाम्	½*2=1 ½*2=1
6	सन्धिं/ सन्धिविच्छेदम्- 1.प्रतीक्षा 2रामेश्वरः 3.महा+ऋषिः	1*3=3
7	शब्दरूपाणि- 1.वाटिकायाम् 2. मम 3. भवन्तः	1*3=3
8	प्रत्यय- 1.स्मृत्वा 2.आ+गम्+ल्यप् 3. दातुम्	1*3=3
9	संख्यावाचक पदानि- 1.नवचत्वारिंशत् 2.त्रयः 3. द्विसप्ततिः	1*3=3
10	उपसर्गम् - 1. वि+चरन्ति 2.प्रेषितवान्	1*2=2
11	अव्यय- 1एव 2.उपरि	1*2=2
12	विभक्तिम्/कारणम् 1.करणकारकस्य योगे द्वितीया 2. रुच् योगे चतुर्थी 3.निपुणा योगे सप्तमी विभक्तिः 4. परितः योगे द्वितीया	1*4=4
13.	धातुरूपाणिः- 1करिष्यामि 2.नम 3. सेवते	1*3=3
14.	गद्यांशं - एकपदेन- (i) जितेन्द्रियः (ii)प्रचुराणि पूर्णवाक्येन -(i)'चिन्तां मा कुरुत, तूष्णीम् भवत।सःस्वयम् एव एकस्मिन् दिने सरलः भविष्यति। (ii)महर्षिः दयानन्दः कानिचित् मधुराणि रसयुक्तानि फलानि वस्त्रे बद्ध्वा तस्मै यात्रिणे दातुं स्वशिष्यम् प्रेषितवान्। भाषिककार्यम्- (i) फलानि'(ii) शिष्याः	½*2=1 1*2=2 1*2=2
15	श्लोकम्- एकपदेन -(i) समाविशतु गच्छतु वा यथेष्टम्। (ii) मरणम् पूर्णवाक्येन - (i)धीराः न्यायात्पथः पदं न प्रविचलन्ति	½*2=1 1*2=2 1*2=2

	(ii) नीतिनिपुणाःनिन्दन्तु यदि वा स्तुवन्तु, भाषिककार्यम्-(i)लक्ष्मीः (ii)मरणम्।	
16	संवादम् -एकपदेन- (i)व्यासेन (ii)कालीदासस्य पूर्णवाक्येन-(i) कालिदासेन एवं रचितानि अभिज्ञानशाकुन्तलम्, मालविकाग्निमित्रं विक्रमोर्वशीय च एतानि त्रीणि नाटकानि। (ii)कादम्बरी बाणभट्टेन विरचिता कथा। भाषिककार्यम्- (i) महाभारतम् (ii)विरचिता	½*2=1 1*2=2 1*2=2
17	भावार्थम् - 1.शास्त्राणाम् 2नेत्रम् 3ज्ञानशक्त्या 4.ज्ञानम्	1*4=4
18	प्रश्ननिर्माणम् - 1के 2.कुत्र 3.कान् 4.केन	1*4=4
19.	शब्दार्थाः- 1.हृदयम् 2. सख्यौ। 3. उन्नतेः। 4. प्रथमः	½*10=5
20	कथां पूरयत- 1.दयानन्दः 2.गङ्गायाः। 3.यात्री 4.कटुवचनानि 5.वचनानि 6.‘लज्जित	1*6=3